

УДК 747/749

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-19>**Світлана КРИВУЦ,***orcid.org/0000-0003-3916-7142*

доцент, кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри дизайну середовища

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

(Харків, Україна) *svkdesignsvk@gmail.com***Євгенія ПОЛЯКОВА,***orcid.org/0009-0000-0389-3252*

студентка II курсу магістратури факультету дизайну

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

(Харків, Україна) *polyakova.e.v2000@gmail.com*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНИХ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ МЕБЛІВ ЯК ФАКТОР ВИРІШЕННЯ ДИЗАЙНУ ЖИТЛОВОГО ПРОСТОРУ (на прикладі творчості Джо Чезаре Коломбо)

У статті надано аналіз різновидів меблів-трансформерів, що були спроектовані відомим італійським дизайнером Джо Коломбо, починаючи з 1970-х років. Актуальність обраної тематики визначає сучасність використання даних меблів й донині. Аналіз та систематизація принципів та прийомів їх конструктивного та дизайнерського вирішення дозволить акцентувати увагу на основних перспективних аспектах меблів-трансформерів, які можуть значно покращити розробки та перепланування сучасного житлового інтер'єру.

В ході аналізу значну увагу приділено двом типам меблів, які розроблено архітектором Джо Коломбо: корпусним та м'яким. Відповідно до кожного типу визначено основні принципи їх трансформації: принцип домінування, що засвідчує масштабність моноблоку корпусних меблів-трансформерів; принцип інтегрування – дозволяє акцентувати увагу на гармонійному наповненні корпусними та м'якими меблями простору житлового приміщення; принцип гнучкості – допомагає розкрити функціонально-планувальні зміни у створенні комфортного простору квартири; принцип симбіозу – визначає поєднання декількох утилітарних функцій в одному комплекті меблів; принцип пропорційності – вказує на можливість зміни функціонального призначення м'яких меблів відносно необхідної ситуації в формуванні житлового простору. Аналіз та систематизація основних характеристик меблів-трансформерів від дизайнера Джо Коломбо вказують на поширення використання даного обладнання в умовах сьогодення.

Як свідчить візуальний матеріал, деякі розробки зазначених меблів випускаються великими тиражами, мають розширену палітру кольорового рішення (м'які меблі) та, розвиваючись далі, знаходять графічне відображення основних пропорційних та композиційних відношень у створенні дизайну інших необхідних предметів побуту. Наочним прикладом є створення килиму з нанесенням принта, заснованого на розробці ескізів м'яких крісел. Даний підхід дозволяє поєднати вирішення дизайну житлового простору в єдине ціле на основі запропонованого формоутворюючого елемента. У висновках зазначено багатогранність дизайнерських знахідок дизайнера Джо Коломбо, що й донині залишаються актуальними та дозволяють сприймати житлове приміщення, яке засвідчує різноманітність функціональних можливостей та розкриває індивідуальний характер його мешканців.

Ключові слова: дизайн житлового простору, меблі-трансформер, принципи, ергономіка, перепланування, функціональне призначення.

Svitlana KRYVUTS,

orcid.org/0000-0003-3916-7142

*Associate Professor; Candidate of Art History,
Associate Professor at the Environmental Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine) svkdesignsvk@gmail.com*

Evgeniya POLYAKOVA,

orcid.org/0009-0000-0389-3252

*Student of the 2nd year of the Master's Degree at the Faculty of Design
Kharkiv State Academy of Design and Art
(Kharkiv, Ukraine) polyakova.e.v2000@gmail.com*

TRANSFORMATION OF HIGH-FUNCTIONAL FURNITURE AS A FACTOR IN THE DESIGN OF LIVING SPACE (based on the creativity of Joe Cesare Colombo)

The article provides an analysis of the types of transforming furniture that were designed by the famous Italian designer Joe Colombo, starting from the 1970s. The relevance of the chosen subject determines the modernity of the use of this furniture to this day. Analysis and systematization of the principles and techniques of their constructive and design solution will allow focusing attention on the main promising aspects of transforming furniture, which can significantly improve the development and re-planning of a modern residential interior. In the course of the analysis, considerable attention was paid to two types of furniture designed by architect Joe Colombo: cabinet and soft. In accordance with each type, the main principles of their transformation are determined: the principle of dominance, which proves the scale of the monoblock case furniture-transformers; the principle of integration – allows you to focus on the harmonious space of the living space filled with cabinet and upholstered furniture; the principle of flexibility – helps to reveal functional and planning changes in creating a comfortable apartment space; the principle of symbiosis – determines the combination of several utilitarian functions in one set of furniture; the principle of proportionality – indicates the possibility of changing the functional purpose of upholstered furniture relative to the necessary situation in the formation of living space. Analysis and systematization of the main characteristics of transformer furniture from designer Joe Colombo indicate the widespread use of this equipment in today's conditions.

As evidenced by the visual material, some designs of the specified furniture are produced in large quantities, have an expanded palette of color solutions (upholstered furniture) and, developing further, find a graphic representation of the main proportional and compositional relationships in the design of other necessary household items. A good example is the creation of a carpet with a print, based on the development of sketches of upholstered chairs. This approach allows you to combine the solution of the design of the living space into a single whole based on the proposed form-forming element. The conclusions indicate the multifaceted design findings of designer Joe Colombo, which remain relevant to this day and allow us to perceive a living space that demonstrates the diversity of functionality and reveals the individual character of its residents.

Key words: *design of living space, transformer furniture, principles, ergonomics, redevelopment, functional purpose.*

Постановка проблеми. Об'ємно-планувальне рішення житлового приміщення тісно пов'язане з його функціональним призначенням у відповідності до вимог мешканців. Індивідуальний підхід до створення дизайну житлових інтер'єрів передбачає можливості застосування різноманітних типів конструкцій меблів, що значно полегшують їх трансформацію та дозволяють спростити пере-планування житла, враховуючи функціональні, ергономічні, конструктивні та художньо-естетичні вимоги. Одним з відомих дизайнерів, що кардинально змінив уяву про дизайн житлового приміщення, був Джо Чезаре Коломбо. Його відома концепція за назвою «Додаткова система проживання» (1967 р.) дозволила з практичної точки зору підійти до вирішення багатьох завдань та вказати шляхи побудови житла, як осередка, де

мешканці мають можливість навчатися й працювати, знаходячись вдома. Всі перелічені вимоги потребують трансформації меблів, яка дозволяють людині адаптувати приміщення для будь-яких задач: приймання їжі, медитації, спортивні вправи, відпочинок, зустрічі з друзями тощо. Отже, проаналізуємо детальніше інноваційні розробки меблів-трансформерів для житлового приміщення від італійського дизайнера Джо Коломбо.

Аналіз досліджень. Аналіз теоретичних джерел складається з декількох груп, що розкривають процеси розвитку та принципи трансформації корпусних та м'яких меблів. Дослідженням меблів-трансформерів в їх історичному розвитку займалася І. Попова (Попова). Авторка в статті «Огляд історичного розвитку меблів, що трансформуються» аналізує трансформацію столів та

засвідчує, що цей процес пов'язаний з винахідом «...сучасних конструкційних матеріалів, фурнітури, механізмів та засобів трансформації...» (Дячун, 2011). Останнім часом дослідженнями *інновацій в формоутворенні дизайну меблів* займались Н. Трегуб, І. Босий, О. Могрун, які вважають, що: «До складних методів формоутворення можливо віднести: формоутворення на основі експериментів з матеріалами, стилізацію, кінетичне формоутворення, комбінаторне, модульне, структурне формоутворення, концептуальне формоутворення, а також метафоричне формоутворення» (Трегуб, Босий, Моргун, 2019: 272). *Дизайн меблів-трансформерів для дітей* досліджували наступні науковці: Н. Чугай, Н. Литовченко та інші. Науковець Н. Чугай стверджує, що: «...специфіка вимог, які ставлять до дитячих меблів, пов'язана з усвідомленням принципового розходження між світом дорослих і світом дітей, з розумінням того, що дитина не просто людина маленького зросту. Крім фізичних розмірів, важливі розходження інших характеристик, включаючи мислення, почуття, досвід і характер світосприймання загалом. Тому проектування дитячих меблів через звичайне зменшення розмірів меблів, призначених для дорослих, є помилковими» (Чугай, 2021). В свою чергу, у статті Н. Литовченко досліджується специфіка побудови дитячих меблів на основі принципу комбінаторного моделювання. Дослідниця акцентує увагу на шести принципах комбінаторного моделювання, що допомагають змінити форму меблів у відповідності до необхідної ситуації. Головним критерієм даного перетворення, за визначенням Н. Литовченко, є наявність основного елемента формоутворення, що відповідає наступним характеристикам: геометричним, конструктивним, колірним тощо) (Литовченко, 2018). *Актуальність трансформованих систем конструктивного вирішення меблів* підкреслює С. Мигаль в своїй роботі «Проектування меблів». Науковець наголошує на тому, що: «...Трансформовані системи є найефективнішим засобом вирішення проблем, пов'язаних з організацією життєдіяльності дитини» (Мигаль, 1999). Науковець М. Гладчук *виокремлює основні вимоги до дизайн-об'єктів*, серед яких наступні: мультифункціональність об'єктів, що їх проєктують; здатність виробу замінити усе, або майже все меблеве наповнення конкретної функціональної зони; постійна адаптація до потреб людини; постійне ускладнення структури виробів (Гладчук, 2019). В останні роки значно збільшився попит на *виготовлення меблів-трансформерів, що відповідають біонічному формоутворенню*.

Деякі автори приділяли увагу аналізу біонічних аспектів у формуванні дизайну меблів, серед них: С. Мигаль, І. Казанцева та ін..

Метою статті є аналіз принципів трансформації корпусних та м'яких меблів у формуванні дизайну житлового приміщення від дизайнера Джо Коломбо та визначення основних тенденцій у змінах функціональних зон житлового простору у відповідності до вимог його мешканців.

Виклад основного матеріалу. Важливим питанням комфортного проживання є зручність функціонального зонування та наявність вільного простору у житловому осередку. Інновації в даному напрямку, які призвели до повного переорієнтування дизайнерської думки щодо облаштування житлових приміщень, стали актуальними завдяки концептуально-футурологічним розробкам в концепції меблів-трансформерів від італійського дизайнера Джо Чезаре Коломбо. Автор інноваційного підходу до житла запропонував функціональні меблеві блоки, що трансформуються та при цьому змінюють своє функціональне призначення. Наприклад, житловий простір квартири дизайнера в м. Мілан (Італія) був повністю переоблаштований на основі створення двох багатофункціональних динамічних блоків корпусних меблів-трансформерів, які Джо Коломбо називав «машина для їжі» та «машина для сну». Дизайн квартири відповідав вимогам його мешканців та мав наступні функціональні зони: індивідуальну та суспільну, санітарно-побутову, господарсько-побутову та комунікаційну. Обидва блоки меблів розділені пересувною перегородкою, яка також дозволяє змінювати житловий простір за власним бажанням його мешканців (рис. 1).

Варто зазначити, що основну увагу Джо Коломбо приділяв значимості деяких основних складових, які допомагають створенню нового типу доквілля, а саме: інноваційності технологічних розробок, що відповідають останнім експериментальним концепціям того періоду (1960-ті роки); наявності штучного матеріалу – пластику (Pespex), який дозволяє виконувати моноблоки меблів на основі методів штампування та виливки. Крім того, в той час, коли панували відтінки біжового та коричневих кольорів, меблі від дизайнера Джо Коломбо були запропоновані на основі прийому контрасту кольору та за конструктивними особливостями вони мали заокруглені форми.

Формування дизайну квартири в Мілані за принципом гнучкості сприяло розкриттю максимальної її функціональності та, в подальшому, дозволило визначити принципи трансформації меблів, запропоновані Джо Коломбо, як осново-

Рис. 1. Дизайн квартири в м. Мілан (Італія); дизайнер Джо Коломбо.
Спальне місце “Cabriolet Bed”, 1969 рік. <http://www.designstory.ru/news/view/3889>

положні для дизайну 60-х і 70-х років. В той же час, у 1963 році, дизайнер створює динамічний багатофункціональний моноблок за назвою «Minikitchen», за що отримує срібну медаль на XIII Triennale. За висловленням автора кухонного моноблоку: «Речі мають бути гнучкими... Мою кухню можна переміщати по кімнаті або виносити з неї, і коли ви закінчите з нею, вона закриється, як коробка» (MoMA). Дизайн таких меблевих моноблоків включає наступне: холодильник, дві конфорки, обробну дошку, дрібну побутову техніку, багатофункціональні відсіки для дрібних кухонних приладів, розетку для дрібної побутової техніки. Отже, створення кухонного моноблоку “Minikitchen” вказує на одну з головних концепцій Д. Коломбо, в якій дизайнер пропонує створювати автономні меблі-трансформери для будь-якого житлового простору за принципом інтегрування.

Подальша творча кар'єра дизайнера пов'язана з розробкою масштабного моноблоку корпусних меблів-трансформерів за принципом домінування. У 1969 році Д. Коломбо створює свій відомий багатофункціональний моно-

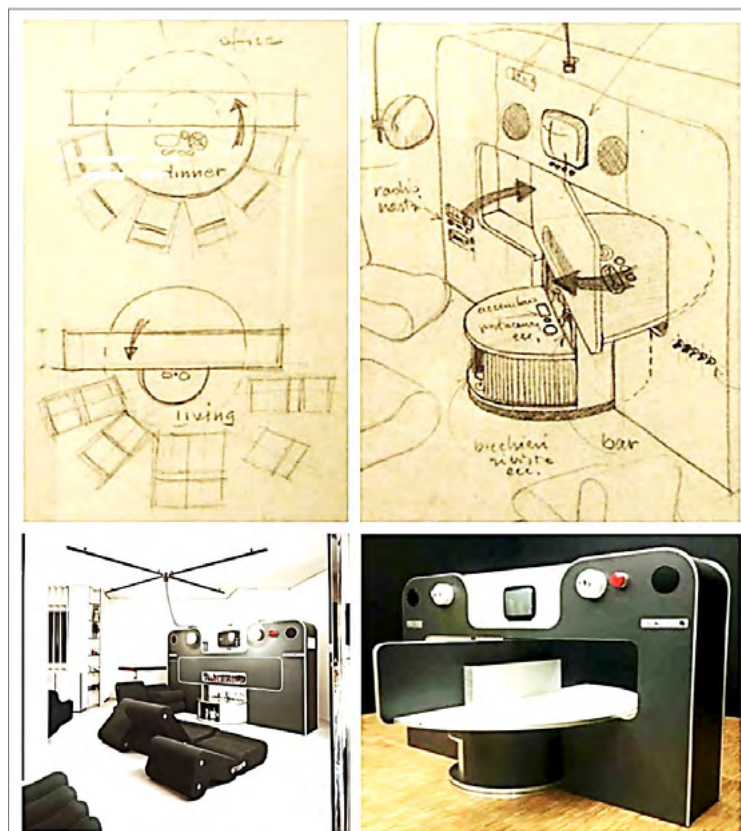

Рис. 2. Дизайн кухонного блоку-трансформера “Rotoliving Unit”; автор: Джо Коломбо, 1969 р.
<https://www.facebook.com/designmuseum/photos/a.91537539168/10159592960444169/?type=3>

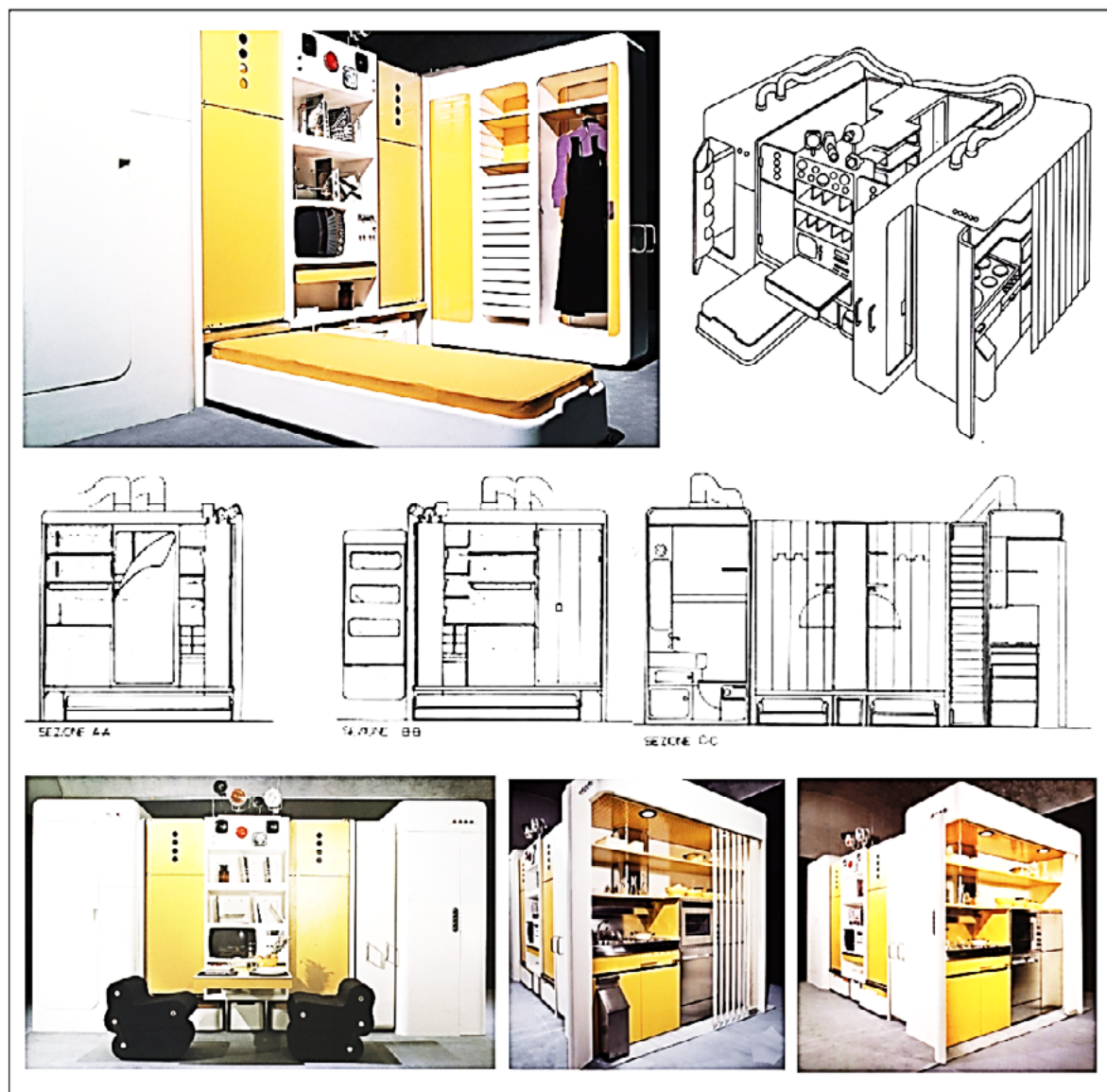

Рис. 3. Дизайн моноблоку за назвою «Total Furnishing Unit»; автор: Джо Коломбо, 1971 р.
<https://designmadeinhongkong.com/library-detail/13002/total-furnishing-unit/>

блок «Rotoliving Unit» (рис. 2) та у 1971 році – блок «Total Functioning Unit» (рис. 3).

Зазначені вище багатофункціональні моноблоки «Total Functioning Unit» є повноцінною структурою з декількома функціями для створення бездоганного житлового простору. Логічна структура меблів-трансформерів, що має декілька функціональних зон, об'єднана в єдине ціле за принципом симбіозу. Основні кольори: білий, жовтий та сріблястий – створюють позитивне враження від дизайну моноблоків. Кожна зона багатофункціонального комплексу меблів має заокруглений дизайн кутів, що додає романтизму зазначеному меблевому обладнанню. Таким чином, італійський дизайнер, за потребою, перетворює житлове середовище на відкритий або

закритий простір, який може змінюватися відповідно до соціальних або особистих побажань мешканців.

Не менш цікавим є рішення м'яких меблів від Джо Коломбо. «Крісло-трубка» («Chair-tube»), що розроблене у 1969 році, вказує на нові можливості в дизайні м'яких меблів-трансформерів (рис. 4).

Принцип пропорційності, в даному випадку, допомагає змінювати функціональне призначення м'яких меблів, що створені з поєднаних між собою елементів циліндричної форми. В формуванні житлового простору мешканці мають можливість змінювати дизайн ергономічного крісла «Chair-tube» таким чином, щоб воно було максимально зручним та комфортним завдяки його кон-

структивним характеристикам. Отже, дизайном враховано: кут нахилу спинки у сидячому положенні людини; радіус циліндрів відносно положення тіла людини; пропорційне зменшення або збільшення радіусних елементів, що враховують антропометричні дані людини; можливість швидкої зміни функціонального призначення (крісло або ліжко). Як свідчить візуальний матеріал, деякі розробки зазначених меблів на сьогоднішній день випускаються великими тиражами, мають розширену палітру кольорового рішення (м'які меблі) та, розвиваючись далі, знаходять графічне відображення основних пропорційних та композиційних відношень у створенні дизайну інших необхідних предметів побуту. Наочним прикладом є створення килиму з нанесенням принта, заснованого на розробці ескізів м'яких крісел. Зазначена тенденція дозволяє поєднати вирішення дизайну житлового простору в єдине ціле на основі єдиного запропонованого формоутворюючого елемента.

Висновки. Творчість італійського дизайнера, Джо Чезаре Коломбо, дозволяє стверджувати, що його інноваційні розробки меблів-трансформерів є й досі актуальними та естетично привабливими, не зважаючи на зміни в цьому напрямку, що сталися після 1970-х років. Розуміння дизайнера щодо створення житлового простору, який може поєднувати в собі робочі процеси з відпочинком та, за бажанням мешканців, змінювати функціонально-планувальне рішення, вказує на глибокі професійні знання автора дизайнерських розробок, які допомагають йому в реалізації різноманітних інновацій. Серед основних визначено: 1) зміни функціональних процесів в окремо обраному моноблоці корпусних меблів; 2) можливості різноманітних

Рис. 4. Дизайн м'яких меблів-трансформерів «Крісло-трубка»; диз. Д. Коломбо.
<https://4room.ua/blog/dzho-kolombo-dizainer-futurist/>

трансформацій в пропозиціях та розмірах м'яких меблів; 3) визначення загальних параметрів житлового простору, що допомагають звільнити площу приміщення на основі трансформації багатофункціональних моноблоків меблів; 4) загальне функціонально-планувальне рішення житлового простору за рахунок використання розсувних перегородок. Оригінальність ідей автора зазначених концепцій меблів демонструє сучасному поколінню можливості перепланування будь-якої квартири відносно різної структури родини, їх вподобань та способу життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гладчук М. Сучасні тенденції застосування трансформаційного формоутворення у предметно-просторовому дизайні. *Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2019. № 1. С. 256–267.
2. Дячун З. І. Конструювання меблів. Частина 1. Корпусні вироби. Києво-Могилянська Академія. 2011. 134 с.
3. Литовченко Н. М. Комбінаторика як засіб формування предметно-просторового середовища для дітей. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2018. № 1. С. 286–292.
4. Мигаль С. П. Проектування меблів. Навчальний посібник. Львів: Світ. 1999. 216 с.
5. Мигаль С., Дида С., Казанцева І. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища: навч. посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки. 2014. 228 с.
6. MoMA. URL: <https://www.moma.org/collection/works/89891> (дата звернення: 07.10.23.)
7. Попова І. І. Огляд історичного розвитку меблів, що трансформуються. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2766/3/PopovaOgliad.pdf>. (дата звернення: 26.09.23.)
8. Side Gallery. Joe Colombo. URL: <https://side-gallery.com/designer/joe-colombo/> (дата звернення: 13.09.23.)
9. Трегуб Н. Є., Босий І. М., Моргун О. В. Експериментальні меблеві технології в дизайн-освіті (досвід ХДАДМ). *Perspectives of world science and education, October 2-4, 2019 / Abstracts of 1 International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group Osaka. Japan. 2019. P. 271–282.

10. Чугай Н. М. Трансформація як засіб формування середовища для розвитку дітей [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства спец. 17.00.07. МОН України. НУ «Львівська політехніка». Львів. 2021. 19 с.

REFERENCES

1. Hladchuk M. (2019). Suchasni tendentsii zastosuvannya transformatsiinoho formoutvorennia u predmetno-prostorovomu dyzaini. [Modern trends in the application of transformational shaping in object-spatial design]. Naukovi zapysky TNPU imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Mystetstvoznavstvo. № 1. S. 256-267. [in Ukrainian].
2. Diachun Z. I. (2011). Konstruiuvannya mebliv. [Furniture design]. Chastyna I. Korpusni vyroby. Kyievo-Mohylianska Akademiia. 134 s. [in Ukrainian].
3. Lytovchenko N. M. (2018). Kombinatoryka yak zasib formuvannya predmetno-prostorovoho seredovyscha dlia ditei. [Combinatorics as a means of forming the object-spatial environment for children]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii : Mystetstvoznavstvo. № 1. S. 286–292. [in Ukrainian].
4. Myhal S. P. (1999). Proiektuvannya mebliv. [Furniture design]. Navchalnyi posibnyk. Lviv: Svit. 216 s. [in Ukrainian].
5. Myhal S., Dyda S., Kazantseva I. (2014). Bionika v dyzaini prostorovo-predmetnoho seredovyscha [Bionics in the design of a spatial and object environment] : navch. posibnyk. Lviv : Vyd-vo Lvivskoi politekhniki. 228 s. [in Ukrainian].
6. MoMA. URL: <https://www.moma.org/collection/works/89891> (data zvernennya: 07.10.23.)
7. Popova I. I. Ohliad istorychnoho rozvytku mebliv, shcho transformuiutsia. [An overview of the historical development of transforming furniture]. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2766/3/PopovaOgliad.pdf>. (data zvernennya: 26.09.23.) [in Ukrainian].
8. Side Gallery. Joe Colombo. URL: <https://side-gallery.com/designer/joe-colombo/> (data zvernennya: 13.09.23.)
9. Trehub N. Ye., Bosyi I. M., Morhun O. V. (2019). Eksperymentalni meblevi tekhnologii v dyzain-osviti (dosvid KhDADM). [Experimental furniture technologies in design education (experience of KhDADM)]. Perspectives of world science and education, October 2-4, 2019 / Abstracts of 1 International scientific and practical conference. CPN Publishing Group Osaka, Japan. P. 271-282. [in Ukrainian].
10. Chuha N. M. (2021). Transformatsiia yak zasib formuvannya seredovyscha dlia rozvytku ditei. [Transformation as a means of creating an environment for children's development]. [Текст] : avtoreferat dys. ... kand. mystetstvoznavstva spets. 17.00.07. МОН України. НУ «Львівська політехніка». Lviv. 19 s. [in Ukrainian].